

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація

У статті з'ясовано особливості проведення інтегрованих уроків, проаналізовано їх переваги, розкрито суть поняття міжпредметні зв'язки.

Ключові слова: *інтегроване навчання, міжпредметні зв'язки, пізнавальна діяльність, метод, прийом.*

Аннотация

В статье выяснены особенности проведения интегрированных уроков, проанализированы их преимущества, раскрыта суть понятия межпредметные связи.

Ключевые слова: *интегрированное обучение, межпредметные связи, познавательная деятельность, метод, прием.*

Summary

The article deals with the peculiarities of integrated lessons, their advantages are analyzed, the essence of the concept between subject relations is revealed.

Keywords: *integrated learning, between subject links, cognitive activity, method, admission.*

Проблема інтеграції навчання в початковій школі важлива і сучасна як для теорії, так і для практики. Її *актуальність* продиктована новими соціальними запитами і обумовлена змінами в сфері науки та освіти.

Мета пропонованої розвідки – з'ясувати особливості процесу інтегрованого навчання у початковій школі.

Міжпредметні зв'язки в процесі навчання виступають у якості істотного учасника активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Дослідження психологів показують, що міжпредметні зв'язки на початкових етапах їх включення в пізнавальну діяльність учня відіграють роль ситуаційного або пускового знаряддя, яке спонукає до стимулу. Вирішуючи міжпредметні пізнавальні завдання, учень спрямовує свою активність або на пошук

невідомого, в якому знаходяться відомі предметні знання, або на формування нових понять на основі встановлених конкретних міжпредметних зв'язків. Знання, отримані в результаті набутого попереднього досвіду засвоєння міжпредметних зв'язків, стають регуляторами пізнавальної активності, що знову таки спонукає та стимулює.

На нашу думку, найбільш ефективними, цікавими для вчителя та учнів, є інтегровані уроки.

Проаналізувавши науково-методичну літературу, ми дійшли висновку, що інтегроване навчання позитивно впливає на розвиток самостійності, пізнавальної активності та інтересів учнів. Зміст уроків, навчальна діяльність учителя звернені до особистості учня, тому сприяють всебічному розвитку здібностей, активізації розумових процесів в учнів, спонукають їх до узагальнення знань, що належать до різних наук.

Сучасна система освіти спрямована на формування освіченої, інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням картини світу, з розумінням глибини зв'язків явищ і процесів, які мають цю картину. Предметна роз'єднаність стає однією з причин фрагментарності світогляду. Таким чином, самостійність предметів, їх слабкий зв'язок один із одним породжують серйозні труднощі у формуванні в учнів цілісної картини світу.

Інтегровані уроки сприяють формуванню цілісної картини світу у дітей, розуміння зв'язків між явищами в природі, суспільстві і світі в цілому, сприяють більш міцному засвоєнню знань, спонукають до пошукової та дослідницької діяльності. Важливо врахувати той факт, що інтеграційні зв'язки між предметами початкової школи мало розроблені, потлумачені суперечливо, багато розбіжностей серед учених є в розумінні суті цих зв'язків.

Учителі, початкових класів, які мають чіткі системи методичних рекомендацій з цього питання, змушені вирішувати проблему на емпіричному рівні.

Процес інтеграції має високу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому шаблі навчання, якщо брати до уваги той факт, що тема

інтеграції навчальних предметів дуже мало розроблена, а також, що інтеграція є найвищим ступенем втілення міжпредметних зв'язків, які широко вивчені педагогами, психологами, методистами. Міжпредметні зв'язки в процесі навчання виступають у якості учасника активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вирішуючи міжпредметні пізнавальні завдання, учень спрямовує свою активність або на пошук невідомих відносин, у яких знаходяться відомі предметні знання, або на формування нових понять на основі встановлених конкретних міжпредметних зв'язків.

При вивченні будь-якого предмета треба дбати не про кількість вивчених фактів і не про кількість вироблених навичок, а про формування узагальнених видів пізнавальної діяльності – логічних і специфічних. Оволодіння узагальненими прийомами пізнавальної діяльності не тільки підвищує рівень пізнавальних можливостей учнів, якість засвоєння знань, а й скорочує час, необхідний для навчання.

Проаналізувавши літературу з цієї теми і керуючись тим, що сучасна система освіти спрямована на формування освіченої, інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням картини світу, з розумінням глибини зв'язків явищ і процесів, нами було зроблено висновок, що педагогічній практиці варто застосовувати і удосконалювати нетрадиційні технології навчання, за допомогою яких можна домогтися більш високих результатів навчання і виховання.

Для відстеження позитивної динаміки розвитку дитини потрібно проводити вхідні психологічну та педагогічну діагностику і, виходячи з їх результатів, планувати роботу. Потім потрібно проводити порівняльну діагностику, яка свідчить про якість роботи на певному етапі. Лише тоді можна простежити динаміку результативності та якості навчання.

Вважаємо, що позитивній динаміці зростання інтелектуального розвитку дитини сприяють нетрадиційні педагогічні технології. Методисти рекомендують уже з першого класу використовувати інтегроване навчання. Наприклад, можна інтегрувати такі предмети : українська мова і літературне

читання, математика і технологія, «Я у світі», українська мова і образотворче мистецтво, математика і «Я у світі» та ін. Інтеграція сприяє більш високому рівню засвоєння матеріалу, його повторенню, підвищує мотивацію навчання, активізує пізнавальну та пошукову діяльність, сприяє сприйняттю цілісної картини світу.

Наявність спільних тем і об'єктів для вивчення, різні аспекти і методи їх висвітлення на уроках у початкових класах дозволяють ставити питання про доцільність інтегрованого підходу до роботи над матеріалом.

Варто так планувати уроки, щоб відомості, отримані з різних предметів, доповнювали й поглиблювали один одного. Таким чином, наприклад, будуть вирішені завдання ознайомлення дітей із природою і виховання у них гуманних почуттів. При цьому, наприклад, вивчаючи предмет «Я у світі», варто йти від свідомості до емоцій, впливаючи насамперед на почуття, формуючи переконання, розвиваючись естетично.

На інтегрованих уроках учні отримують наукові знання в більш доступній, цікавій для них формі.

Отже, однією із основних форм організації процесу інтеграції предметів у початковій школі є інтегрований урок, особливістю якого є те, що його можуть вести два або три, а може бути і більше педагогів. З психолого-педагогічної точки зору інтегрований урок сприяє активізації пізнавальної діяльності школярів, стимулює їх пізнавальну активність, є умовою успішного засвоєння навчального матеріалу. Але важливо відзначити той факт, що зловживання інтеграцією може призвести до небажаних результатів.

Тому необхідно знати, що інтеграція можлива тільки за певних умов : спорідненість наук, відповідних інтегрованим навчальним предметам; збігу або близькості об'єкта вивчення; наявності загальних методів і теоретичних концепцій побудови.

Література

1. Браже Т. Интеграция предметов в современной школе // Литература в школе. 1996. № 5. С. 150 – 154.
2. Іванчук М. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі : навч. метод. Посібник. Чернівці, 2001. –20 с.

3. Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / za zag. red. N. Bibik. Kyiv, 2018. 160 s.
4. Савченко О. Сучасний урок у початкових класах. Київ, 1997. 256 с.
5. Ступарик Б. Національна школа : витоки, становлення. Київ, 1998. 336 с.
6. Сучасний урок. Інтегративні технології навчання : науково-методичний посібник. Київ, 2004. 192 с.

Вікторія Гудемчук

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. філол. наук, доц. Віннічук А. П.)

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА : ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація

У статті проаналізовано суть методу проектів, з'ясовано його дидактичні принципи та охарактеризовано різновиди.

Ключові слова: *проект, метод проектів, проектна діяльність, дидактичні принципи, типологія навчальних проектів.*

Аннотация

В статье проанализированы суть метода проектов и выяснено его дидактические принципы, охарактеризованы разновидности.

Ключевые слова: *проект, метод проектов, проектная деятельность, дидактические принципы, типология учебных проектов.*

Summary

The article analyzes the essence of the project method and clarifies its didactic principles, describes types.

Keywords: *project, project method, project activity, didactic principles, typology of educational projects.*

Сучасні педагогічні технології передбачають новий підхід до навчання, виховання та формування особистості школяра. Традиційна система освіти недостатньо орієнтована на індивідуальність учня, тому необхідний пошук нових технологій навчання, серед яких успішно себе зарекомендував метод проектів.

Мета наукової розвідки – проаналізувати суть методу проектів, з'ясувати його дидактичні принципи та різновиди.